

Maria Jeznach, Małgorzata Kosicka-Gębska, Jerzy Gębski, Anna Kwiecińska
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Czynniki skłaniające do nabycia żywności prozdrowotnej w świetle badań jakościowych

Streszczenie

Czynniki skłaniające do wyboru produktu spożywczego o właściwościach prozdrowotnych określono w wyniku przeprowadzonych badań jakościowych. Dla ponad połowy badanej zbiorowości zdrowotność produktu jest istotnym lub raczej istotnym czynnikiem jego wyboru.

Wśród najczęściej wymienianych czynników przyczyniających się do odczuwania przez badanych satysfakcji z realizowanego sposobu odżywiania wymienia się zbilansowaną i urozmaiconą dietę, która wpływa na samopoczucie i zdrowy wygląd. Satysfakcja ze spożywania określonych grup produktów związana była z konsumpcją warzyw i owoców oraz z kontekstem określonym przez badanych jako własnoręcznie przygotowane posiłki, jadane w domu, w gronie rodziny, przyjaciół lub znajomych.

Słowa kluczowe: żywność prozdrowotna, czynniki wyboru.

Kody JEL: D12, I12, M31

Wstęp

Proces nabywania żywności warunkowany jest wieloma czynnikami. Zdaniem Babicz-Zielińskiej (2006), można pogrupować je w trzech podstawowych grupach, do których zalicza się:

- czynniki związane z produktem, jak jego skład chemiczny, wartość odżywcza, atrybuty sensoryczne, cechy funkcjonalne (wygoda, dostępność, opakowanie, trwałość);
- czynniki związane z konsumentem, jak: czynniki demograficzne, stan metaboliczny organizmu (głód, pragnienie), czynniki psychologiczne (motywacja, osobowość, nastój, postawy);
- czynniki środowiskowe, wśród których wyodrębnia się czynniki ekonomiczne; czynniki społeczne (status społeczny); czynniki kulturowe (tradycja, religia, moda oraz kontekst czyli miejsce, czas, towarzystwo, w którym dokonuje się zakupu lub spożywa posiłek).

Współczesny rynek oferujący wiele różnych produktów spożywczych wymaga od nabywcy wiedzy na ich temat, aby możliwie jak najlepiej mógł on zaspokoić swoje potrzeby pokarmowe. Dieta w krajach rozwiniętych cechuje się nadmierną konsumpcją żywności ogółem, zwłaszcza wysoko przetworzonej oraz niedostosowaniem poziomu spożycia do potrzeb organizmu, a także niewłaściwymi proporcjami składników odżywczych. Takie postę-

powanie przyczynia się do wzrostu zachorowalności społeczeństwa na przewlekłe choroby niezakaźne oraz wpływa na skrócenie długości życia (Wądołowska 2011).

Jednak w ostatnich latach obserwuje się pewne zmiany. Część społeczeństwa ma coraz większą świadomość żywieniową (Jeżewska-Zychowicz 2009; Kozirok i in. 2012), interesuje się żywnością sprzyjającą zachowaniu zdrowia i dobrego samopoczucia. Polacy konsumują więcej tłuszczów roślinnych i drobiu, piją wodę, a zmniejszają spożycie mięsa czerwonego, pieczywa pszennego czy ziemniaków. Zmiana zachowań żywieniowych związana jest także ze wzrostem udziału żywności o charakterze prozdrowotnym w codziennej diecie. Pozytywne oddziaływanie żywności prozdrowotnej na stan zdrowia i samopoczucie oraz spowolnienie procesów starzenia skutkuje wzrostem zainteresowania i zapotrzebowania właśnie na ten rodzaj żywności (Urala, Lähteenmäki 2004; Kozirok i in. 2012). Dlatego bardzo istotne, z punktu widzenia producenta i konsumenta, jest poznanie czynników składających nabywcę do zakupu żywności prozdrowotnej.

Za żywność prozdrowotną można uważać produkty spożywcze, które wykazują udokumentowany i podany do wiadomości nabywców korzystny, pozaodżywczy wpływ na zdrowie człowieka, wynikający z jej szczególnego składu lub właściwości (Gawęcki 2014).

Do żywności o działaniu prozdrowotnym zalicza się (Verbeke 2005):

- naturalne produkty wykazujące właściwości prozdrowotne, zarówno pochodzenia roślinnego (soja i jej produkty, czekolada, winogrona, wino i piwo, pomidory i przetwory z nich, owoce cytrusowe, herbata, czosnek, ryż, brokuły), jak i zwierzęcego (tłuste ryby morskie, tradycyjne mleczne napoje fermentowane – kefir, jogurt),
- żywność wzbogaconą w składniki odżywcze, np. w błonnik lub witaminy,
- żywność o obniżonej zawartości składników niepożądanych, np. o zmniejszonej zawartości cholesterolu, soli, cukru, tłuszczu itp.,
- żywność o zwiększonej dostępności prozdrowotnych składników na drodze modyfikacji technologicznej.

Producent informuje potencjalnego konsumenta o walorach prozdrowotnych produktu w formie oświadczenia żywieniowego lub zdrowotnego (Rozporządzenie WE Nr 1924/2006). Przez oświadczenie rozumie się każde sformułowanie słowne lub obrazowe, graficzne lub symboliczne, którego zamieszczenie nie jest obowiązkowe, a które stwierdza, sugeruje lub daje do zrozumienia, że produkt ma szczególne właściwości (Taczanowski 2014). Stosowanie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych ma na celu zwiększenie zainteresowania konsumentów nowymi produktami o zmodyfikowanym składzie. Informują one zarówno o zawartości danego składnika prozdrowotnego, ale też mają za zadanie pomóc konsumentowi ocenić produkt oraz podjąć decyzję o jego zakupie (Sirieix i in. 2013). Oświadczenia zdrowotne w prosty sposób informują o wpływie produktu na zdrowie człowieka oraz o jego specyfice żywieniowej, kształtując jednocześnie świadomość konsumenta (Saba i in. 2010).

Działania związane ze stosowaniem oświadczeń można uznać za formę promocji tego typu produktów i oddziaływanie na zmianę postaw związanych z akceptacją. Badania wskazują, że jeszcze kilka lat temu kwestia prozdrowotnej żywności i diety dotyczyła przede wszystkim osób starszych oraz tych, którzy tego typu diety musieli stosować w związku z za-

leceniami lekarskimi lub też chorobami członków rodzin (Childs 1997; Babicz-Zielińska, Zabrocki 2007). Podejście takie związane było z przeświadczeniem, iż żywność prozdrowotna posiada niskie walory smakowe, a także estetyczne, co z kolei powodowało, iż konsumenci unikali tego typu żywności, a w konsekwencji traktowana ona była jako „gorsza”.

W badaniach przeprowadzonych w UE za zdrowy sposób żywienia konsumenci uznali dietę o obniżonej zawartości tłuszczu i cholesterolu, zbilansowaną, ze zwiększoną ilością warzyw i owoców, zawierającą świeże, nieprzetworzone produkty, bezmięsną, bogatą w błonnik i owoce, z ograniczoną zawartością cukru i soli (Zunft, Friebe 1997).

Celem artykułu jest poznanie czynników skłaniających młodych konsumentów do podejmowania decyzji o zakupie produktów prozdrowotnych.

Materiał i metodyka pracy

Materiał źródłowy zgromadzono w wyniku przeprowadzonego badania jakościowego z 20 studentami Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie w 2016 roku. Zastosowaną metodą badawczą był pogłębiony wywiad grupowy (Focus Group Interview – FGI). Polegał on na dyskusji prowadzonej przez specjalnie przeszkolonego moderatora z dwiema grupami studentów (A i B). Zgodnie z zasadami, badanie tego rodzaju najczęściej realizowane jest z minimum dwiema grupami złożonymi z 8 do 10 osób. Pierwszą 10-osobową grupą badanych (A) byli studenci Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji, a drugą 10 – osobową grupą (B) - studenci wydziałów niezwiązanych z naukami o żywności i żywieniu. Narzędzie badawcze stanowił ustrukturyzowany w połowie autorski scenariusz wywiadu, w którym podstawą była lista zapisanych pytań, ale dopuszczalne i wskazane było rezygnowanie z niektórych i generowanie nowych pytań w trakcie rozmowy zależnie od jej przebiegu. Scenariusz odnosił się do poznania oceny poziomu satysfakcji z realizowanego sposobu odżywiania wraz z produktami i sytuacjami, które mogą wpływać na odczuwany poziom satysfakcji. Ponadto, istotnym jego elementem były pytania skłaniające respondentów do określenia czynników warunkujących zakup żywności prozdrowotnej.

Charakterystyka badanych grup

Wśród studentów z grupy A było sześć kobiet i czterech mężczyzn. Wszyscy badani respondenci pochodzili z dużego miasta powyżej stu tysięcy mieszkańców. W kwestii oceny dochodu grupa A lepiej oceniła swoją sytuację materialną. Pięć osób stwierdziło, że stać ich na wszystko i dodatkowo mogą zaoszczędzić. Trzy osoby stwierdziły, że stać ich na wszystko. Pozostałe dwie osoby zadeklarowały, że stać je na niektóre, ale nie na wszystkie wydatki. Studenci tej grupy byli w wieku od 24 do 25 lat, a większość z nich pracowała.

Grupa B składała się z siedmiu mężczyzn i trzech kobiet. Studenci w tej grupie ocenili swoją sytuację materialną nieco słabiej. Czterech respondentów uznało, że stać ich na wszystko i dodatkowo mogą zaoszczędzić. Trzech respondentów uznało, że stać ich na

wszystko. Dwie osoby udzieliły odpowiedzi, że stać je na niektóre, ale nie na wszystkie wydatki, a jedna osoba stwierdziła, że dochód pozwala zaspokoić tylko podstawowe potrzeby. Badani studenci byli w wieku od 20 do 25 lat.

Ocena poziomu satysfakcji z realizowanego sposobu odżywiania

Na ocenę satysfakcji przez badanych z realizowanego sposobu odżywiania złożyły się odpowiedzi na pytania dotyczące postrzegania przez badanych tych zagadnień. Na początku zapytano badanych czy zgadzają się ze stwierdzeniem, iż odżywianie może być satysfakcjonujące. Chodziło o zaobserwowanie stosunku badanych do sposobu odżywiania oraz czy postrzegają go w kategorii przyjemności i odczuwanej w związku z tym satysfakcji. Wszyscy badani, niezależnie od grupy zadeklarowali, iż realizowany proces odżywiania respondenci uznają za satysfakcjonujący.

Ocenę satysfakcji z realizowanego sposobu odżywiania się potraktowano jako ważny element dobrostanu psychicznego. Uzyskany wynik związany z odczuwaną satysfakcją określa poczucie dobrostanu w związku z odżywianiem się. Uczestnicy badania uznali, że spożywane posiłki są zgodne z ich oczekiwaniami, a więc przyczyniają się do odczuwania satysfakcji.

Następnie badanych poproszono o wyrażenie opinii na temat tego, co sprawia, iż czują satysfakcję ze sposobu odżywiania się. Badani wymienili, w toku dyskusji, wiele różnych czynników wpływających na odczuwanie takiej satysfakcji.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, wśród najczęściej wymienianych czynników przyczyniających się do odczuwania przez badanych satysfakcji z realizowanego sposobu odżywiania była: zbilansowana i urozmaicona dieta, która wpływa na samopoczucie i zdrowy wygląd. Badani, poza zbilansowaniem i urozmaiceniem diety, wskazywali na jej obniżoną kaloryczność, co było szczególnie ważne dla osób dbających o sylwetkę. Co istotne, omówione kwestie były zdecydowanie częściej wymieniane przez uczestników grupy B. Osoby studiujące nauki żywieniowe częściej wskazywały czynnik zbilansowanej i urozmaiconej diety niż inne czynniki wpływające na odczuwanie satysfakcji z realizowanego sposobu odżywiania.

Osoby studiujące na Wydziale Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji wskazały na wzrost satysfakcji ze sposobu odżywiania się, gdy regularnie spożywają posiłki oraz z tytułu okoliczności spożywania posiłków, a więc w określonym towarzystwie, otoczeniu, sposobie podania posiłku i jego obfitości. Akcent badanych z grupy A na towarzystwo i okoliczności spożywania daje asumpt do stwierdzenia, iż w badanej (żywieniowej) grupie otoczenie (lokal i jego wystrój), sposób podania (często bardzo innowacyjny i wyszukany) oraz obfitość posiłku (ze wskazaniem przez badanych nie ilości, a jakości serwowanej potrawy) oraz nagannego zbyt obfitego posiłku (co było komentowane jako „konieczne obżarstwo” lub marnotrawstwo jedzenia). Jednocześnie bardzo interesujące jest, iż nikt z grupy B (nieżywnieniowej) nie podniósł aspektu okoliczności spożywania posiłku, aczkolwiek spożywanie

posiłków w towarzystwie było dla co drugiego uczestnika badania czynnikiem satysfakcjonującym.

Dla studentów z grupy A, którzy najlepiej ocenili swoją sytuację materialną, szczególnie ważne były takie czynniki, jak: smak żywności, regularność posiłków oraz świadomy wybór produktów. Wszyscy badani stwierdzili również, że odczuwają największą satysfakcję, gdy jedzą to co lubią. Smak miał też większe znaczenie jako czynnik wyboru żywności przed zdrową dietą i wartością prozdrowotną produktów (Babicz-Zielińska, Zabrocki 2007). Podobne wyniki badań zaprezentowała Barska (2013). Postawy młodych konsumentów, niezależnie, czy pochodzili z Polski, Czech, czy Słowacji, były bardzo zbliżone. We wszystkich krajach czterema głównymi kryteriami wyboru produktów żywnościowych były: świeżość produktu, cena, jakość oraz walory smakowe.

Jednak o akceptacji produktu spożywczego, a w tym prozdrowotnego decydują jego cechy sensoryczne. Smak należy do najważniejszych motywów wyboru żywności (Jeżewska-Zychowicz, Kowalczyk 2016), co potwierdzono również w badaniach własnych.

Badani z grupy B uznali zbilansowaną, urozmaiconą i zdrową dietę, pozytywnie wpływającą na zdrowie za czynnik najbardziej satysfakcjonujący przy realizacji procesu odżywiania. Dla niemal wszystkich badanych istotnym czynnikiem wpływającym na odczuwanie satysfakcji z odżywiania była możliwość spożywania naturalnej i nieprzetworzonej żywności wysokiej jakości. Jeżeli dodać do tego jeszcze świadome wybieranie produktów/surowców to grupę tę można uznać za zorientowaną prozdrowotnie w swoich wyborach dotyczących żywności i żywienia.

Z kolei studenci z grupy B, którzy najlepiej ocenili swoją sytuację materialną, skupili się na czynnikach o zupełnie innym charakterze. Zwiększone poczucie satysfakcji z odżywiania się dają im zdrowe produkty, dieta o obniżonej kaloryczności, zawartości tłuszczu i pozytywnym wpływie na sylwetkę oraz produkty o wysokiej wartości odżywczej. Część badanych jako istotny czynnik wymieniła też smak żywności.

Wśród innych czynników, zwiększających satysfakcję, badani wymienili: samodzielne przygotowywanie posiłków, czas poświęcony na ich przygotowanie, krajowe pochodzenie żywności, ilość spożywanej żywności, poznawanie nowych smaków oraz zwracali uwagę na niską cenę żywności. Dwie ostatnie odpowiedzi należą do respondenta z grupy B, który najslabiej ocenił swoją sytuację materialną.

W dalszej kolejności poproszono badanych o wyrażenie poglądu na temat spożywania grup produktów lub sytuacji, które ich zdaniem wpływają na zwiększenie satysfakcji z realizowanego sposobu odżywiania się.

W wyniku przeprowadzonej dyskusji stwierdzono, iż nie produkty, a kontekst miał dla badanych najwyższe znaczenie. Kontekst był przez badanych określony jako własnoręcznie przygotowane posiłki, jadane w domu, w gronie rodziny, przyjaciół lub znajomych. Satysfakcja z ich konsumpcji związana jest przede wszystkim z faktem, iż posiłki te, co do zasady, odpowiadają oczekiwaniom osób, które je przygotowywały oraz tych dla których je przygotowywano.

Konsumpcja warzyw i owoców przyczyniała się znacząco do odczuwania satysfakcji z realizowanego sposobu odżywiania (zarówno dla badanych z grupy A, jak też B i to ze względu zarówno na ich walory smakowe, jak i fakt, iż są powszechnie uważane za zdrowe.

Do kategorii „inne” należały: sezonowe produkty (wskazywane w grupie A), żywność ekologiczna (zarówno w A, jak i B), kasze i ryż (grupa A), nasiona i orzechy (grupa B), hummus, nabiał (grupa A), świeżo wyciskane soki owocowo-warzywne (grupa B), posiłki gotowe do spożycia, sałatki (grupa B), muesli oraz świeża żywność opisywana jako „z ogródka”.

Duże zróżnicowanie między badanymi grupami dotyczyło wskazania na konsumpcję mięsa i ryb jako zwiększającej satysfakcję z odżywiania się. Konsumpcja mięsa systematycznie rośnie (*Budżety gospodarstw domowych...* 2016), ale nadal jest postrzegana jako zwiększająca satysfakcję, a więc pożądana.

Jeden z respondentów należący do grupy B, najslabiej oceniający swoją sytuację materialną, wymienił tylko dwa czynniki mające wpływ na poczucie satysfakcji z odżywiania się. W pierwszej kolejności jest to niska cena żywności, następnie traktowanie jedzenia jedynie w kategorii fizjologicznej konieczności. A wśród produktów zwiększających poczucie satysfakcji wymienił: warzywa i owoce, własnoręcznie przygotowane posiłki, mięso drobiowe, nabiał oraz płatki śniadaniowe typu muesli. Potwierdza to pogląd, iż czynniki ekonomiczne są istotną determinantą wyboru żywności, zwłaszcza wśród osób o niskim statusie ekonomicznym (Babicz-Zielińska, Jeżewska-Zychowicz 2015). W badaniach wzorców konsumpcji podstawowych artykułów żywnościowych w krajach UE wykazano, że w krajach nowo przyjętych, a w tym także w Polsce, charakterystyczne było wysokie spożycie produktów zbożowych, ziemniaków, a niskie tłuszczów roślinnych, mięsa wołowego, serów, ryb oraz owoców (Poczta, Pawlak 2005). Obecnie porównanie wielkości spożycia w grupie osób o najniższych dochodach pozwala stwierdzić, że nastąpił wzrost konsumpcji owoców, serów, warzyw i mięsa (*Budżety gospodarstw domowych...* 2016).

Czynniki skłaniające do podjęcia decyzji o zakupie żywności prozdrowotnej

Analiza wypowiedzi dowodzi, że cecha produktu, jaką jest jego zdrowotność, jest istotnym kryterium wyboru żywności. Uczestnicy przytaczali wypowiedzi: „przede wszystkim wybierając żywność, zwracam uwagę jaki może mieć ona wpływ na moje zdrowie”, „jeśli w moim odczuciu produkt jest zdrowy, to nie waham się go kupić”, „właściwości prozdrowotne produktu spożywczego mają wpływ na zdrowie mojej rodziny”.

W badaniu opisanym przez Koziroka i in. (2012), do głównych czynników decydujących o wyborze żywności prozdrowotnej przez konsumentów zaliczono: utrzymanie dobrego stanu zdrowia (66%), walory smakowe (47%), wpływ na poprawę dobrego stanu zdrowia (37%) oraz redukcję masy ciała (32%). Ten ostatni czynnik był bardziej istotny dla kobiet, co znalazło swoje potwierdzenie w opracowaniu Babicz-Zielińskiej i in. (2011).

Wyniki badania własnego pozwalają na stwierdzenie, że wśród czynników wpływających na zakup żywności prozdrowotnej trudno jest wskazać na jeden dominujący czynnik warunkujący decyzje zakupowe. Co istotne, z punktu widzenia marketingowego, istnienie czynnika kluczowego przy podejmowaniu decyzji zakupowej pozwala na budowanie przekazu marketingowego. W toku przeprowadzonych badań nie uzyskano takiego potwierdzenia dla prozdrowotności. Dlatego konieczne jest przeprowadzenie badań ilościowych, których realizację planuje się w najbliższym czasie.

Zdaniem badanych, czynnikami skłaniającymi do zakupu żywności prozdrowotnej są: ciekawość nowości na rynku, chęć zdrowego odżywiania się oraz zalecenia lekarza. Gotowość do poszukiwania nowości rynkowych jest charakterystyczna dla młodego konsumenta. Potwierdzają to wyniki badań Escher i Petrykowskiej (2014), w których młodzi konsumenci kupując żywność ekologiczną, kierują się przede wszystkim troską o zdrowie własne i osób najbliższych, chęcią spróbowania czegoś nowego. Wybór tej żywności wiąże się także z troską o ochronę środowiska naturalnego. Podobne wyniki uzyskała Gutkowska (2011), według której, młodzi konsumenci chętniej poszukiwali i próbowali nowych produktów na rynku żywności. Badani kojarzyli również nowe produkty żywnościowe z konkretnymi produktami, które można przyporządkować do poszczególnych grup produktów. Najczęściej były to słodczyce (26,3%), w której to grupie podawane były przykłady konkretnych produktów postrzeganych jako nowe. Poza tym wymieniano również żywność funkcjonalną (13,8%), wygodną (3,1%), przekąski (3,1%) oraz żywność genetycznie modyfikowaną (1,3%). Nowy produkt żywnościowy był kojarzony przez młodych konsumentów m.in. z: nowym smakiem, nowym opakowaniem, atrakcyjną ceną, reklamą, promocją, nową firmą na rynku, degustacją, nowymi składnikami produktu. W świetle badań własnych stwierdzić można, że młody konsument żywności jest bardzo otwarty na nowości rynkowe. Tak też należałoby plasować żywność prozdrowotną – jako nową bądź innowacyjną.

Drugim wskazanym czynnikiem wpływającym na podejmowanie decyzji o zakupie żywności prozdrowotnej jest chęć zdrowego odżywiania. Czynnikiem ten był częściej wskazywany przez uczestników badania z grupy A, czyli studentów Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji SGGW, co tłumaczyć można wyższą wiedzą w tym zakresie. Z grupy B co drugi badany wskazał ten aspekt. Dla obu badanych grup informacje na opakowaniu, a w tym oświadczenia zdrowotne miały znaczenie przy podejmowaniu decyzji o zakupie produktu spożywczego.

Wydaje się, iż ujawnienie wpływu walorów prozdrowotnych żywności na decyzje nabywcze konsumentów żywności jest jeszcze mało widoczne i wymagać będzie kontynuowania badań w tym zakresie na bardziej licznej grupie.

Podsumowanie

Wyniki przeprowadzonego badania jakościowego pozwalają na stwierdzenie, że zdrowotność produktu jest istotną cechą wyróżniającą żywność, na którą zwracają uwagę badani młodzi konsumenci, postrzegający ją jako nowość. Wśród czynników skłaniających do za-

kupu żywności prozdrowotnej, zdaniem badanych, były: ciekawość nowości na rynku oraz chęć zdrowego odżywiania oraz zalecenia lekarza.

Poszukiwanie czegoś nowego na rynku, a także ciekawość nowości w obszarze żywności i żywienia charakteryzują młodego konsumenta. Badani byli młodymi ludźmi, stąd deklarowane wysokie zainteresowanie nowościami na rynku, a w obszarze żywności prozdrowotnej, w ostatnim czasie, wiele się dzieje. Przy czym bardziej zainteresowani nowościami żywności prozdrowotnej byli studenci wydziałów niezwiązanych z naukami o żywności i żywieniu.

Środowisko, w którym żyją studenci, inspiruje ich do zainteresowania i zakupu żywności prozdrowotnej. Polecenie produktu przez znajomą lub zaufaną osobę, jest ważnym czynnikiem skłaniającym co trzeciego badanego do zakupu żywności prozdrowotnej.

Należy stwierdzić, że młodzi konsumenci są zainteresowani nowościami rynkowymi, chętnie po nie sięgają i posiadają wiedzę na ich temat. Jest to bardzo istotna informacja dla oferujących nowe produkty na rynku.

Chęć zdrowego odżywiania stała się czynnikiem wpływającym na podejmowanie decyzji o zakupie żywności prozdrowotnej. Czynnikiem ten był częściej wskazywany przez uczestników badania z grupy A, to jest studentów Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji SGGW, co tłumaczyć można wyższą wiedzą w tym zakresie. Z grupy B co drugi badany wskazał na aspekt zdrowotności, co należy uznać za bardzo dobry wynik. Dla obu badanych grup informacje na opakowaniu, a w tym oświadczenia zdrowotne miały znaczenie przy podejmowaniu decyzji o zakupie produktu spożywczego.

Bibliografia

- Babicz-Zielińska E. (2006), *Jakość w ocenie konsumenckiej*, GWP, Gdańsk.
- Babicz-Zielińska E., Zabrocki R. (2007), *Postawy konsumentów wobec prozdrowotnej wartości żywności*, „Żywność, Nauka, Technologia, Jakość”, nr 6(55).
- Babicz-Zielińska E., Komorowska-Szczepańska W., Bardo Z. (2011), *Postawy i poglądy dziewcząt w stosunku do diety o działaniu prozdrowotnym*, „Problemy Higieny i Epidemiologii”, nr 92(3).
- Babicz-Zielińska E., Jeżewska-Zychowicz M. (2015), *Wpływ czynników środowiskowych na wybór i spożycie żywności*, „Handel Wewnętrzny”, nr 2(235).
- Barska A. (2013), *Kryteria wyboru produktów żywnościowych przez młodych konsumentów z Polski, Czech i Słowacji*, „Zagadnienia Ekonomiki Rolnej”, nr 337(4).
- Budżety gospodarstw domowych w 2016 r.* (2016), GUS, Warszawa.
- Childs N.M. (1997), *Functional foods and the food industry: consumer, economic and product development issues*, „Journal of Nutraceuticals. Functional and Medical Foods”, No. 1-2.
- Escher I., Petrykowska J. (2014), *Zachowania młodych polskich konsumentów na rynku żywności ekologicznej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu”, nr 36.
- Gawęcki J. (2014), *Żywność prozdrowotna – terminologia, składniki, informacja dla konsumenta*, (w:) Czapski J., Górecka D. (red.), *Żywność prozdrowotna. Składniki i technologia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Poznań.

- Gutkowska K. (2011), *Innowacyjność konsumentów wobec produktów żywnościowych jako warunek rozwoju rynku żywności*, „Konsumpcja i Rozwój”, nr 1.
- Jeżewska-Zychowicz M., Babicz-Zielińska E., Laskowski W. (2009), *Konsument na rynku nowej żywności*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Jeżewska-Zychowicz M., Kowalczyk I. (2016), *Prozdrowotne i hedonistyczne uwarunkowania decyzji konsumenckich na rynku pieczywa*, „Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, nr 114.
- Kozirak W., Baumgart A., Babicz-Zielińska E. (2012), *Postawy i zachowania konsumentów wobec żywności prozdrowotnej*, „Bromatologia Chemia Toksykologia”, tom XLV, nr 3.
- Poczta W., Pawlak K. (2005), *Typologia wzorców konsumpcji podstawowych artykułów żywnościowych w krajach UE*, „Roczniki Naukowe SERiA”, tom VII, nr 8.
- Rozporządzenie WE Nr 1924/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności. (Dz.U.UE.L.06.404.9).
- Saba A., Vassallo M., Shepherd R., Lampila P., Arvola A., Dean M., Winkelmann M., Claupein E., Lähteenmäki L. (2010), *Country-Wise Differences in Perception of Health-Related Messages in Cereal-Based Food Product*, “Food Quality and Preferences”, No. 21.
- Sirieix L., Delanchy M., Renaud H., Zepeda I., Gurviez P. (2013), *Consumers' Perception of Individual and Combined Sustainable Food Labels: A UK Pilot Investigation*, “International Journal of Consumer Studies”, No. 37.
- Taczanowski M. (2014), *Żywność prozdrowotna w świetle norm prawnych*, (w:) *Żywność prozdrowotna. Składniki i technologia*, Czapski J., Górecka D. (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Poznań.
- Urala N., Lähteenmäki L. (2004), *Attitudes behind consumers' willingness to use functional foods*, “Food Quality and Preference”, No. 15(7).
- Verbeke W. (2005), *Consumer acceptance of functional foods: socio-demographic, cognitive and attitudinal determinants*, “Food Quality and Preference”, No. 16.
- Wądołowska L. (2011), *Żywnościowe podłoże zagrożeń zdrowia w Polsce*, Wydawnictwo UWM, Olsztyn.
- Zunft H.J.F., Friebe D. (1997), *Perceived benefits of healthy eating among a nationally-representative sample of adults in the European Union*, “European Journal Clinical Nutrition”, No. 51.

The Factors Prompting to Buy Health Food in the Light of Qualitative Research

Summary

The characteristics of the selection factors for a healthy food product were determined by a qualitative research. Among the factors of satisfaction with nutrition is a balanced and varied diet. It affects the well-being and healthy appearance. Satisfaction with consumption of certain product groups was related to consumption of vegetables and fruit and the context defined by the respondents as self-prepared meals, eaten at home, with the family, friends or acquaintances. According to the study, the health benefits of buying decisions made by clients are important for over half of the surveyed population, who said that the health qualities of the product is important to them or rather important.

Key words: health food, choice factors.

JEL codes: D12, I12, M31

Факторы, склоняющие к приобретению продуктов здорового питания, в свете качественных исследований

Резюме

Факторы, склоняющие к выбору продовольственного продукта с качествами, свойственными здоровому питанию, определили в результате проведенных качественных исследований. Для более чем половины обследуемого множества свойство продукта, характерное для здорового питания, является существенным или скорее всего существенным фактором выбора его же.

В числе чаще всего указывающихся факторов, способствующих чувству удовлетворения опрошенными от осуществляемого способа питания, указали сбалансированную и разнообразную диету, которая влияет на самочувствие и здоровую осанку. Удовлетворение от потребления определенных групп продуктов было связано с потреблением овощей и фруктов, а также с контекстом, определенным опрошенными как собственноручно приготавливаемые блюда, применяемые в пищу дома, в кругу семьи, друзей или знакомых.

Ключевые слова: продукты здорового питания, факторы выбора.

Коды JEL: D12, I12, M31

Artykuł zaakceptowany do druku w kwietniu 2018 roku

Afiliacja:

dr inż. Maria Jeznach

dr hab. Małorzata Kosicka-Gębska

dr inż.. Jerzy Gębski

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Wydział nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji

Katedra Organizacji i Ekonomiki Konsumpcji

ul. Nowoursynowska 159c

02-776 Warszawa

e-mail: maria_jeznach@sggw.pl

e-mail: malgorzata_kosicka-gebska@sggw.pl

e-mail: jerzy_gebski@sggw.pl